

حجة الاسلام والمسلمین محمد محمدی اشتهاردی

در میان قاموس‌ها، گلوآزه‌ای که در رأس برترین‌ها قرار دارد، و بسیار جاذب، دلگشا و زیباست، واژه وحدت و اتحاد است. اتحاد، نخ تسبیحی است که مهره‌ها را در کنار هم نگه می‌دارد، و ارتباط منظمی بین آنها برقرار می‌سازد، و آنها را از پراکندگی و دورافتادگی و گم شدن حفظ می‌کند؛ اگر آن نخ پاره شود، انسجام مهره‌ها گسسته شده، و هر کدام به جایی فرو خواهد افتاد.

وحدت عامل مهم حرکت بخش برای انقلاب‌ها بوده، و انسان‌ها را در گذر پیشرفت به سوی پیروزی‌ها، از دست اندازه‌ها و گردنه‌های صعب العبور، عبور می‌دهد، به ناتوانی‌ها توان بخشیده، و دشواری‌ها را آسان می‌کند و ناممکن‌ها را ممکن می‌سازد.

نقش سازنده و توان‌بخش اتحاد در پیروزی انقلاب اسلامی در حدی بود که برای همگان روشن گردید که در میان عوامل پیروزی، سه عامل در رأس عوامل قرار داشت که عبارت‌اند از: «اسلام ناب، مسأله رهبری و مسأله اتحاد». آری اهمیت وحدت و انسجام به قدری است که در کنار اسلام ناب، و مقام رهبری (ولایت) می‌درخشد، و از آن به عنوان عامل مهم پیروزی یاد می‌شود.

اصولاً نمی‌توان بین اسلام و رهبری اسلامی با مسأله وحدت، جدایی فرض کرد، چرا که اسلام منهای وحدت، و یا ولایت منهای وحدت، هم چون شیر مثنوی است که چنین شیری را خدا نیافریده است.

بر همین اساس امیرمؤمنان علی(ع) در سخنی مسأله رهبری اسلامی را چنین ترسیم کرده و می‌فرماید: «وَ مَكَانَ الْقِيَمِ بِالْأَمْرِ مَكَانَ النَّظَامِ مِنَ الْخَزَرِ يَجْمَعُهُ وَ يَضْمُهُ، فَإِنَّ انْقِطَاعَ النَّظَامِ تَفْرُقَ الْخَزَرُ وَ ذَهَبَ؛ 1 موقعیت رهبر اسلامی؛ همانند نخ تسبیحی است که مهره‌ها را در نظام می‌کشد، و جمع کرده و ارتباط می‌بخشد، اگر آن نخ پاره شود، مهره‌ها پراکنده می‌شوند و هر کدام به جایی خواهد افتاد.»

وحدت مسلمانان، توان آنان را در برابر دشمنان، صدها و هزارها برابر می‌کند، درست مانند سدهای بزرگی که در نقاط مختلف جهان ساخته شده و مبدأ بزرگ‌ترین نیروهای صنعتی است، و سرزمین‌های وسیعی را زیر پوشش روشنایی و آبیاری قرار داده است، این قدرت عظیم چیزی جز نتیجه به هم پیوستن دانه‌های ناچیز باران نیست. بنابراین اتحاد و انسجام دانه‌های باران باعث ایجاد سدهای عظیم با آن همه توانایی‌ها شده است. وقتی که از دانه‌های باران در پرتو وحدت و به هم پیوستگی چنان آثار اعجاز‌آمیز بروز کند، قطعاً اتحاد و انسجام مسلمانان آثار و برکات اعجاز‌آمیز بیشتری در پیشرفت اهداف عالی انسانی و جلوگیری از مقاصد غیر انسانی استعمار خواهد داشت و موجب سربلندی و عزت و اقتدار بی‌نظیر خواهد شد.

ارزش اتحاد از دیدگاه قرآن

حفظ وحدت در صدر اسلام، موجب انسجام و فشرده‌گی مسلمانان شد، آنها در پرتو همین همدلی و هماهنگی توانستند بر خیل دشمنان مختلف فائق آیند و به امتیازات فوق‌العاده دست یازند، چرا که قرآن به آنها فرموده بود: «وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَ لَا تَفَرَّقُوا وَادْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً قَالَفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَاصْبِرْتُمْ بِيَعْمَتِهِ إِخْوَانًا؛ 2 و همگی به ریسمان خدا (قرآن و اسلام و هرگونه وسیله رحمت) چنگ زبید و پراکنده نشوید، و نعمت خدا را بر خود به یاد آورید که چگونه دشمن یکدیگر بودید، و او میان شما الفت ایجاد کرد، و به برکت نعمت او برادر شدید.»

قرآن تفرقه و اختلاف را در ردیف عذاب‌های آسمانی عنوان کرده و می‌فرماید: «قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلِيَسَكُمْ شَيْعًا وَ يُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ؛ 3 بگو خداوند قادر است که از بالا یا از زیر پای شما، عذابی بر شما بفرستد، یا به صورت دسته‌های پراکنده شما را با هم بیامیزد، و طعم چنگ (و اختلاف) را به هر یک از شما به وسیله دیگری بچشانند.»

قرآن به تفرقه افکنان هشدار داده و آنها را جدای از اسلام و دشمن مسلمانان معرفی کرده و با فاطمیت می‌فرماید: «إِنَّ الَّذِينَ قَرَفُوا دِينَهُمْ وَ كَانُوا شَيْعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ؛ 4 ایما امرهم إلی الله؛ همانا کسانی که آیین خود را پراکنده ساختند، و به گروه‌های گوناگون تقسیم شدند، تو هیچ گونه رابطه‌ای با آنها نداری، سر و کار آنها تنها با خدا است.»

قرآن؛ گروه‌گرایی و پراکندگی را از برنامه‌های مشرکان دانسته، و مسلمانان را به شدت از آن نهی کرده و به انسجام تحت پوشش توحید دعوت فرموده و با صراحت می‌فرماید: «وَ لَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ مِنَ الَّذِينَ قَرَفُوا دِينَهُمْ وَ كَانُوا شَيْعًا؛ 5 از مشرکین نباشید، از کسانی که دین خود را پراکنده ساختند، و به دسته‌ها و گروه‌ها تقسیم شدند.»

حفظ اتحاد در بیان پیامبر(ص) و امامان(ع)

در گفتار پیامبر(ص) و امامان معصوم(ع) با تعبیرهای جالب و عمیق به مسأله وحدت و برادری ترغیب شده و از هرگونه پراکندگی و تفرقه نهی گردیده است، و در بعضی از این موارد به دلیل آن نیز اشاره شده است، به عنوان نمونه، نظر شما را به چند گفتار از آنها جلب می‌کنیم:

پیامبر اکرم(ص) فرمود: «الْمُسْلِمُونَ يَدُّ عَلَى مَنْ سِوَاهُمْ؛ 6 مسلمانان، یک دست (یک پارچه هم چون یک دست نیرومند) نسبت به بیگانگان هستند.»

و نیز فرمود: «الْمُسْلِمُونَ كَالرَّجُلِ الْوَاحِدِ إِذَا اشْتَكِيَ عَضُوٌّ مِنْ أَعْضَائِهِ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ جَسَدِهِ؛ 7 مسلمانان نسبت به همدیگر هم چون یک مرد هستند که هرگاه عضوی از اعضای او دردمند شود، اعضای دیگر از نیز احساس درد می‌کنند.»

نظیر این مطلب با اندکی تفاوت از امام صادق(ع) نقل شده آن‌جا که فرمود: «الْمُؤْمِنُ أَخُو الْمُؤْمِنِ كَالْجَسَدِ الْوَاحِدِ، إِنْ اشْتَكِيَ شَيْئًا مِنْهُ وَجَدَ أَلَمَ ذَلِكَ فِي سَائِرِ جَسَدِهِ؛ 8 مؤمن برادر مؤمن است، مانند پیکری که هرگاه عضوی از آن دردمند شود، اعضای دیگر هم احساس درد کند.»

امیرمؤمنان علی(ع) در فرازی از یکی از خطبه‌هایش خطاب به مسلمانان چنین فرمود: «وَ الزُّمُّوا السَّوَادَ الْأَعْظَمَ، فَإِنَّ يَدَ اللَّهِ مَعَ الْجَمَاعَةِ، وَ إِيَّاكُمْ وَ الْفُرْقَةَ، فَإِنَّ الشَّادَّ مِنَ النَّاسِ لِلشَّيْطَانِ، كَمَا أَنَّ الشَّادَّ مِنَ الْغَنَمِ لِلذَّنْبِ؛ 9 به جمعیت عظیم مسلمانان بیونید، که دست خدا با جماعت است، و از پراکندگی دوری کنید که انسان تنها بهره شیطان است، چنان که گوسفند تک رو طعمه گرگ خواهد بود.»

امام علی(ع) به قدری نسبت به گروهک خوارج که موجب تفرقه در میان سپاه آن حضرت شدند و با شعارهای فریبنده برای خود دسته جدا کرده بودند، اظهار بیزار

می‌کند که به دنبال سخن فوق می‌فرماید: «أَلَا مَنْ دَعَا إِلَى هَذَا الشَّيْعَارِ قَافِلَتُهُ وَلَوْ كَانَ تَحْتَ عِمَامَتِي هَذَا؛ 10 آگاه باشید! کسی که به این شعار (اغواگر و تفرقه افکن خوارچ) دعوت کند، گرچه در زیر عمامه من پناه آورده باشد، او را بکشید.»

از این بیانات چنین استفاده می‌شود که رعایت حفظ اتحاد، ارزش بسیار عمیق و مهمی است که پیامبر(ص) و امامان(ع) ما را به آن دعوت کرده‌اند، و به عکس نگاه تفرقه افکنی و پراکندگی به قدری بزرگ است که به منادیان و پدید آورندگان آن به شدت هشدار داده شده، تا مسلمانان با اظهار تنفر از آنها و از هرگونه تفرقه‌افکنی، عوامل اختلاف را از جامعه خود طرد کرده و برای حفظ وحدت خود، از هیچ گونه کوششی دریغ ننمایند.

امام خمینی منادی وحدت اسلامی

حضرت امام خمینی - قدس سره - همواره همه افشار جامعه از شیعه و سنی، از کرد، لر، ترک، بلوچ و فارس و عشایر با قومیت‌های مختلف را به وحدت کلمه زیر پرچم توحید فرا می‌خواندند، و همین یکی از عوامل و راز و رمز بزرگ پیروزی انقلاب، و عبور از موانع و دست اندازها در مسیر تداوم انقلاب بود، و موجب حل بسیاری از مشکلات سیاسی، نظامی و فرهنگی شده، و نتایج درخشانی از آن عاید گردید.

امام خمینی، این مطلب را چنین تبیین می‌کردند که: «مسلمانان در مذاهب گوناگون، دشمنان مشترک دارند، آنان در عین آزادی عقیده و بیان و آزادی انتخاب مذهب بر اساس عقل و منطق، همه در زیر پرچم توحید و رسالت محمد(ص) هم عقیده‌اند، و آیین مقدس اسلام در جهان دشمنان بسیار دارد، مسلمانان باید برای حفظ اسلام و دست آوردهای آن، در برابر دشمنان، در یک صف باشند و با وفاق ملّی و انسجام مکتبی، از کیان و عظمت خود نگهداری کنند، پر واضح است که اگر آنها در داخل جمعیت خود به صورت گروه‌های پراکنده درآیند، دشمنان استعمارگر از تفرقه آنها سوء استفاده کرده، و به آنها آسیب شدید می‌رساند، به عنوان مثال اگر مسلمانان در برابر اسرائیل که دشمن شناخته شده و خون‌خوار اسلام و مسلمین است، یک پارچه و متحد باشند، هرگز این مولود نامشروع آمریکا نمی‌تواند به غصب و تجاوز خود ادامه دهد.

وحدت اسلامی به این معنی نیست که همه به طور اجبار از یک مذهبی پیروی کنند، بلکه به معنای اتحاد و انسجام برای تحقق آرمان‌های جهانی و عمیق اسلام، و بیرون راندن دشمنان متجاوز و ضد اسلام است.»

بر همین اساس امام خمینی - قدس سره - همگان را به وحدت و انسجام با تعبیرات مختلف فرا می‌خواند، که نمونه‌هایی از آن چنین بود:

«با هم باشید، دست واحد باشید، و همه را دعوت به وحدت کنید، و بحمدالله وحدت حاصل است، حفظ کنید این وحدت را. مادامی که حفظ کنید شما وحدت خودتان را، خدا با شماست بِدَالِ اللَّهِ مَعَ الْجَمَاعَةِ، وقتی اعتصام به حبل خدا کنید، خداوند با شما است.»

«مسلمانان حاضر در موافق کریمه(حج) از هر ملّت و مذهب که هستند، باید به خوبی بدانند که دشمن اصلی اسلام و قرآن کریم و پیامبر عظیم الشان(ص)، ابرقدرتها خصوصاً آمریکا و ولیده فاسدش اسرائیل است... و رمز موفقیت دشمنان، در این توطئه شیطانی، تفرقه انداختن بین مسلمانان به هر شکل که بتوانند می‌باشد... در این مقطع زمانی تکلیف الهی حجاج است که اگر مطلبی را از گویندگان شنیدند که بوی ایجاد اختلاف بین صفوف مسلمانان را می‌دهد آن را انکار کنند.»¹¹

«شما می‌دانید که آقایان اهل سنت علمای شیعه مدتها است که زحمت می‌کشند که تفرقه را کنار بگذارند، و کسانی که پیغمبرشان و دینشان یکی است، همراه و برادر باشند، لکن افرادی کوشش می‌کنند که تفرقه ایجاد کنند و شما خوب می‌دانید که چه کسانی از تفرقه سود می‌برند. شما به مردم توجّه دهید که این گونه کارها که از این قبیل افراد سر می‌زند، به نفع مسلمین نیست، و آنها خیرخواه ما نیستند، این گونه کارها و این تفرقه‌ها خدمت به امپریالیسم و خدمت به دشمن است.»¹²

«خدای تبارک و تعالی همه را به وحدت دعوت فرموده است، و به تمسک به اسلام و حبل الله دعوت فرموده است، و از تفرقه تحذیر فرموده است، اگر گویندگان همان معنا را می‌گویند، شما بدانید که این گویندگان، اسلامی هستند... و اگر دیدید که گویندگان یا گروهی یا اشخاصی، گفتارشان برخلاف آن چیزی است که خدای - تبارک و تعالی - می‌فرماید که: «واعتصموا بحبل الله جميعاً؛ تمام شما اعتصام به ریسمان خدا بکنید» تمام شما مأمورید که تفرقه نداشته باشید، اگر دیدید اشخاصی می‌خواهند بین شما و گروهی از ملّت یا ملّت تفرقه بیندازند، یا دعوت بکنند به مقابله با گروهی از ملّت، بدانید که این دعوت برخلاف دعوت اسلام است و برخلاف دعوت انبیاء خدا است، و بر خلاف دعوت خدا است که شما را دعوت به اتحاد همگانه می‌کند.»¹³

پایان سخن

وحدت و یک پارچگی اثر معجز آمیزی در پیشرفت اهداف، و سربلندی و پیروزی اجتماعات دارد، و در بقای نظام و انقلاب اسلامی، پس از مسأله اصل اسلام ناب، و اصل ولایت و رهبری صحیح، هیچ موضوعی هم چون اتحاد و انسجام اقوام و ملّت‌ها اثربخش نیست، وحدت کلمه و همدلی و هم‌رنگی مسلمانان صدر اسلام، شاگردان پیامبر(ص) اثر به سزایی در پیشرفت‌ها و فتوحات شگفت‌انگیز اسلام داشت، چرا که آنها به سخن پیامبر(ص) دل داده بودند که فرموده بود: «الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يُشِيدُ بَعْضُهُ بَعْضًا؛ 14 افراد با ایمان نسبت به یکدیگر همانند اجزای یک ساختمانند که هر جزئی از آن، جزء دیگر را محکم می‌کند.»

و نیز فرمود: «الْمُؤْمِنُونَ كَالنَّفْسِ الْوَاحِدَةِ؛ 15 مؤمنان هم‌چون یک روح هستند.»

وحدت و انسجام در پیروزی انقلاب اسلامی، نقش اساسی داشت، امام خمینی - قدس سره - منادی وحدت بود، و همواره به آن سفارش می‌کرد، و به تفرقه افکنان هشدار می‌داد، و آسیب‌رسانی به هم پیوستگی ملّت را گناه بزرگ می‌شمرد.

آری نقش دین اسلام در ایجاد وحدت و برادری، و نقش وحدت و برادری در پیشبرد اهداف به قدری برای دشمنان و استعمارگران، مهم و گران بود، که برای نفوذ خود به کشورهای اسلامی بیشترین سعی خود را برای ایجاد تفرقه نمودند، و با تز «تفرقه بینداز و حکومت کن» وارد میدان شدند، و در این راستا خسارت‌های جبران ناپذیری به اسلام و مسلمانان وارد ساختند، چرا که آنها راز و رمز پیروزی‌های چشم‌گیر مسلمانان در ابعاد گوناگون را همان فشردگی و انضباط و به هم پیوستگی آنها می‌دانستند.

به گفته «جان دیون پورت» دانشمند معروف انگلیسی «...محمد یک نفر ساده، در پرتو اتحاد قبایل پراکنده کوچک و برهنه و گرسنه، کشور خودش را به یک جامعه فشرده و با انضباط تبدیل نمود، و در میان ملل روی زمین آنها را با صفات و اخلاق تازه‌ای معرفی کرد، و در کمتر از سی سال، این طرز و روش، امپراطور قسطنطنیه را مغلوب کرد، و سلاطین ایران را از بین برد. سوریه و بین‌النهرین و مصر را تسخیر کرد، و دامنه فتوحاتش را از اقیانوس اطلس تا کرانه دریای خزر و تا رود سیحون گسترش داد...»¹⁶

به امید رعایت حفظ وحدت و انسجام، و وصول به نتایج درخشان و آثار بربر آن.

پاورقیها:

1 (سید رضی، نهج البلاغه، خطبه 146.

13 (همان، ج14، ص54 و 55.

11 (امام خميني، صحيفه نور، ج19، ص2 و 46.

12 (همان، ج16، ص248.

10 (همان.

16 (جان ديون پورت، عذر تقصير به پيشگاه محمد و قرآن (ترجمه سيد غلامرضا سعیدی)، ص77.

14 (و 15) ابوالفتوح رازي، تفسير ابوالفتوح، ج2، ص450.

2 (آل عمران، آيه 103.

3 (انعام، آيه 64.

4 (همان، آيه 159.

5 (روم، آيات 31 و 32.

6 (علاء الدين بن علي المتقي، كنز العمال، حديث441.

7 (همان، حديث759.

8 (محمدبن يعقوب كليني، اصول كافي، ج2، ص166.

9 (سيد رضي، نهج البلاغه، خطبه127.

سایت سراج